

NATIONAAL ACTIEPLAN DAKLOOSHEID *EERST EEN THUIS*: 6 MAANDEN ONDERWEG

Zes maanden na de lancering van de nieuwe aanpak dakloosheid maakt SamenThuis2030 de rekening op: welke stappen zijn gezet op weg naar 0 dakloze mensen in 2030? In een uitvraag onder leden van SamenThuis2030 is onder andere gekeken naar betekenisvolle participatie van onafhankelijke belangenbehartigers en mensen met ervaringskennis. Ook staan we stil bij de mate waarin in lokale plannen sprake is van een *paradigmashift* van opvang naar wonen, van het 'managen' van dakloosheid naar voorkomen en uitbannen van dakloosheid. De inventarisatie leverde inhoudelijk en qua proces een gevarieerd beeld op.

Intenties vertalen zich in breder perspectief op oorzaken en bestrijding dakloosheid

Het algemene beeld na zes maanden is wisselend. Wat opvalt is dat in een aantal gemeenten vaker gesproken wordt over wonen als oplossing en dakloosheid als *woon*probleem (en niet in de eerste plaats als zorgprobleem). Het is een goed teken dat het gesprek hierover ook lokaal op gang komt. Ook worden - naar de letter van het nationaal actieplan - accenten geplaatst op de noodzaak van *voorkomen* van dakloosheid. Een totaalplaatje ontbreekt vooralsnog, en hoe 'preventie' er uiteindelijk uitziet als de inkt droog is, moet nog blijken.

Terminologie leidt tot verwarring en riskeert het uitblijven van een paradigmashift

We stellen vast dat de introductie van de term *Wonen Eerst* zorgt voor nog meer begripsverwarring dan er al was rondom *Housing First*. Er heerst verwarring over de verhouding tussen enerzijds *Housing First* en anderzijds *Wonen Eerst*. Verschillende interpretaties worden inmiddels gehanteerd op verschillende plekken en voor verschillende doelgroepen; *Housing First* overwegend voor de zware groep, en *Wonen Eerst* doorgaans voor de lichte groep. Dit leidt ertoe dat bij *Wonen Eerst* kernprincipes van *Housing First* terzijde worden geschoven en er allerlei toepassingen ontstaan. Dit staat op gespannen voet met de leidende principes geformuleerd in het Nationaal Actieplan die zijn gebaseerd op *Housing First*. SamenThuis2030 waarschuwt nogmaals dat het loslaten van kernprincipes van *Housing First* ruimte creëert voor een wildgroei aan pragmatische tussenoplossingen, die het uitblijven van de beoogde paradigmashift riskeert.

Geen integrale betrokkenheid gemeentelijke departementen

Een punt van zorg is de mate waarin gemeentelijke departementen belast met woonbeleid en beleid rondom (financiële) bestaanszekerheid van meet af aan betrokken zijn bij totstandkoming van lokale plannen. De integraliteit van de *landelijke* aanpak en interdepartementale betrokkenheid is bezegeld met handtekeningen van drie verantwoordelijke bewindslieden. Van gedeelde verantwoordelijkheid voor dakloosheidsbeleid op gemeentelijk niveau lijkt vooralsnog geen - of onvoldoende - sprake. Dit is een rode vlag, omdat de omslag van opvang naar wonen vraagt dat nadrukkelijk en van meet af aan *samen* wordt opgetrokken bij ontwikkeling van nieuw - of aanpassing van bestaand - beleid. Onderzoek wijst uit dat succesvol dakloosheidsbeleid is geïntegreerd in een bredere huisvestingsstrategie. Wanneer verantwoordelijkheid en uitvoering smal belegd zijn, bij één wethouder en één afdeling (maatschappelijke opvang of zorg) bestaat het risico dat de omslag van opvang naar wonen stopt, omdat het gros van de interventies die nodig zijn om gestalte te geven aan de paradigmashift binnen *andere* beleidsgebieden vallen.

Betrokkenheid onafhankelijke belangenbehartigers en mensen met ervaringskennis

Nothing about us, without us, zou leidraad moeten zijn voor implementatie van actielijn 5. We stellen vast dat belangenbehartigers en mensen met ervaringskennis op verschillende manieren betrokken worden in de beleidscyclus. Meestal blijft die betrokkenheid echter hangen in wat je - in jargon - consultatie noemt. Maar *betekenisvolle* participatie vergt meer.

samen thuis 2030

Participatie van belangenbehartigers en mensen met ervaringskennis in de beleidscyclus is afgesproken in het Nationaal Actieplan Dakloosheid (Actielijn V). De landelijke aanpak zelf zou gemeenten kunnen inspireren, maar die blauwdruk vindt tot dusver nog geen navolging op lokaal niveau. SamenThuis2030 onderzoekt momenteel de bottlenecks en verkent oplossingen om betekenisvolle participatie op gang te helpen komen. Tenslotte zijn er ernstige zorgen over het grote gebrek aan *onafhankelijke* belangenbehartigers in de meeste centrumgemeenten. In veel gemeenten krijgt dit weinig prioriteit en daarmee komt een constructieve en veilige participatie van mensen met ervaringskennis automatisch in gevaar.

Impact meten: varen in de mist bij gebrek aan essentiële sturingsinformatie

Het is nu onmogelijk om de effectiviteit van de landelijke plannen te beoordelen, vanwege gebrek aan betrouwbare en volledige sturingsinformatie. Dit blijft een aanhoudende zorg van SamenThuis2030 dat op alle niveaus prioriteit en aandacht verdient. Het blijft onduidelijk hoe gemeenten aangestuurd en aangesproken worden om dakloosheid serieus te monitoren volgens de *ETHOS Light* methodiek, per wanneer gemeenten dit in kaart moeten hebben gebracht, en welke rol het Rijk hierin concreet vervult. Ook is het vaststellen van reductiedoelstellingen richting 0 dakloze mensen in 2030 onmogelijk. Of middelen doelmatig worden uitgegeven en in welke mate het beleid *daadwerkelijk* effectief is, is evenmin onderdeel van beschikbare monitoring en sturingsmechanismen. Zonder die essentiële kennis is bestrijding van dakloosheid als varen in de mist: *op hoop van zegen*. SamenThuis2030 blijft hameren op deze randvoorwaarde en zal het Rijk hierop als stelselverantwoordelijke blijven aanspreken.

Wat is nu nodig?

SamenThuis2030 roept het Rijk op erop te sturen dat gemeentelijk dakloosheidsbeleid tot stand komt met betrokkenheid en onder verantwoordelijkheid van *alle* relevante gemeentelijke departementen. De *Housing First* systeemaanpak is géén keuzemenu. Het is zaak dat de implementatie van het Nationaal Actieplan gebeurt volgens de leidende principes van *Housing First* en dat het Rijk hierop toeziet en begripsverwarring voorkomt. Van belang is dat gemeenten werk maken van *betekenisvolle* participatie, onder andere door structureel te investeren in structurele aanwezigheid en ondersteuning van onafhankelijke belangenbehartigers in *alle* centrumgemeenten en door ambtenaren te trainen in relevante kennis en vaardigheden. We besluiten met te onderstrepen dat het Rijk met prioriteit stuurt op beschikbaar maken van betrouwbare en volledige informatie, volgens de *ETHOS Light* classificatie, en dat hiervoor noodzakelijke middelen ter beschikking worden gesteld. Alleen dan kunnen we vaststellen of we op koers liggen naar 0 dakloze mensen per 2030.

Eerdere berichten over het Nationaal Actieplan Dakloosheid *Eerst een Thuis*

Eind 2022 werd het Nationaal Actieplan Dakloosheid [Eerst een Thuis](#) gepresenteerd. Voorafgaand aan de lancering riepen 30 organisaties in een [gezamenlijk statement](#) op om het roer om te gooien. Behalve een *surplus* aan intenties, bevatte het Nationaal Actieplan Dakloosheid een tekort aan garanties, vond SamenThuis2030. Complexe vraagstukken vragen om doortastend bestuurlijk handelen, luidde ons [pleidooi tot politici en bestuurders](#) in het Parool.